

ЗИГМУНД ФРОЙД УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНА

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою університету

Протокол № 10 від
«11» червня 2025 р.

ПСИХОДІАГНОСТИКА

СИЛАБУС

Освітній рівень: Перший (бакалаврський)

Галузь знань: С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

Спеціальність: С4 Психологія

Освітньо-професійна програма "Психологія"

Статус дисципліни: обов'язкова

Форма навчання: денна

<u>Форма навчання</u>	<u>Курс</u>	<u>Семестр</u>	<u>Лекції (год.)</u>	<u>Практичні (год.)</u>	<u>Самостійна робота студента (год.)</u>	<u>Разом (год.)</u>	<u>Іспит (сем.)</u>
<u>Денна</u>	<u>2</u>	<u>4</u>	<u>20</u>	<u>14</u>	<u>56</u>	<u>90</u>	<u>4</u>

Київ-ЗФУУ
2025

1. Загальна інформація про викладача (лектора, асистента).

Михайло Вігдорчик

кандидат медичних наук, доцент кафедри психології ЗФУУ

Контактна інформація: e-mail: office@usfu.com.ua

2. Назва, код дисципліни і кількість кредитів

На вивчення навчальної дисципліни «Психодіагностика» відводиться 90 годин
3 кредити ЄКТС.

3. Час і місце проведення навчальної дисципліни

Вивчення здійснюється протягом 4 семестру на 2-ому курсі навчання.

4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Забезпечення підготовки фахівців у галузі психології здійснюється за системним принципом наступності дисциплін, що формують у студентів поступове оволодіння теоретичними знаннями, практичними навичками та професійними компетентностями.

Пререквізити:

- Загальна психологія — формує базові знання про психічні процеси та властивості особистості, які є предметом діагностики.
- Вікова психологія — дає знання про закономірності розвитку психіки на різних етапах онтогенезу, необхідні для вікової діагностики.
- Соціальна психологія — допомагає враховувати соціальні чинники у процесі діагностики.
- Методи дослідження в психології — забезпечують методологічну базу для проведення психодіагностичних процедур.
- Анатомія центральної нервової системи та фізіологія вищої нервової діяльності — створюють біологічне підґрунтя для розуміння психічних функцій, які оцінюються у психодіагностиці.

Постреквізити:

Засвоєння курсу «Психодіагностика» є базою для подальшого вивчення таких навчальних дисциплін:

- Патопсихологія — вивчає психологічні прояви та механізми психічних розладів для їх діагностики й корекції.
- Клінічна психологія — досліджує психічні процеси та поведінку в умовах хвороби, забезпечуючи психологічну допомогу пацієнтам.
- Основи психофармакології — розглядають вплив лікарських препаратів на психіку та їх застосування у лікуванні психічних розладів.
- Основи нейрокорекції — формують знання й навички використання методів корекції та розвитку психічних функцій на основі роботи нервової системи.

5. Характеристика навчальної дисципліни

Програма з дисципліни «Психодіагностика» призначена для здобувачів вищої освіти психологічного профілю, які мають опанувати теоретичні основи та практичні методи психологічної діагностики.

Курс забезпечує:

- формування системних знань про принципи, методи та інструменти психодіагностики;
- розвиток умінь застосовувати психодіагностичні методики для оцінки індивідуально-психологічних особливостей, емоційних станів та рівня розвитку особистості;
- підготовку до подальшого використання психодіагностики у консультуванні, психотерапії та наукових дослідженнях;
- засвоєння етичних норм і стандартів психодіагностичної діяльності.

6. Призначення навчальної дисципліни.

Навчальна дисципліна «Психодіагностика» є базовим професійно-орієнтованим курсом у підготовці майбутніх психологів, спрямованим на формування знань і практичних навичок у сфері психологічної діагностики.

Дисципліна призначена щодо:

- забезпечення теоретичного та методичного підґрунтя психодіагностичної діяльності;
- розвитку умінь застосовувати психодіагностичні методики у практиці психолога;
- формування компетентності у виборі, проведенні та інтерпретації психодіагностичних досліджень;
- підготовки здобувачів освіти до використання психодіагностики у консультуванні, психотерапії та наукових дослідженнях.

7. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Психодіагностика» є формування у здобувачів вищої освіти системних знань про теоретичні засади, методи та інструменти психологічної діагностики, а також розвиток практичних умінь щодо застосування психодіагностичних методик для оцінки індивідуально-психологічних особливостей, емоційних станів та рівня розвитку особистості.

8. Завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни «Психодіагностика» є:

- Ознайомлення здобувачів освіти з теоретичними основами психодіагностики та її місцем у системі психологічних наук.
- Формування знань про методи та інструменти психодіагностики (тести, опитувальники, проєктивні методики, спостереження тощо).
- Розвиток умінь застосовувати психодіагностичні методики для оцінки індивідуально-психологічних особливостей, емоційних станів та рівня розвитку особистості.

- Навчання принципам інтерпретації результатів психодіагностики та їх використання у практиці психологічного консультування, психотерапії й наукових дослідженнях.
- Формування професійної компетентності у виборі адекватних методів діагностики відповідно до мети та контексту дослідження.
- Засвоєння етичних норм і стандартів психодіагностичної діяльності для забезпечення достовірності та безпечності результатів.

8.1. У результаті вивчення навчальної дисципліни «Психодіагностика» здобувач вищої освіти повинен

Знати:

- теоретичні основи психодіагностики та її місце у системі психологічних наук;
- класифікацію, принципи та особливості застосування психодіагностичних методів (тести, опитувальники, проєктивні методики, спостереження тощо);
- правила інтерпретації результатів психодіагностичних досліджень;
- етичні норми та стандарти проведення психодіагностики;
- можливості використання психодіагностики у консультуванні, психотерапії та наукових дослідженнях.

Уміти:

- обирати адекватні психодіагностичні методики відповідно до мети та контексту дослідження;
- проводити психодіагностичні процедури та збирати достовірні дані;
- аналізувати та інтерпретувати результати психодіагностичних досліджень;
- застосовувати психодіагностичні інструменти у практиці психолога (освітній, клінічний, консультативний контекст);
- дотримуватися етичних принципів у процесі психодіагностичної діяльності.

9. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Діагностика акцентуацій. Анкета Акцент-2-90. Структура, мета, розмірність масштабів. Шкали гіпертимії, застрягання.

Методика Акцент-2-90 є вдосконаленою модифікацією класичного опитувальника К. Леонгарда — Г. Шмішека. Вона розроблена для виявлення акцентуацій характеру — рис, які мають тенденцію до переходу в патологічний стан під впливом стресу.

Чотири ключові пункти про цей метод:

1. Структура та мета методики. Опитувальник складається з 90 питань, на які досліджуваний має відповісти «так» або «ні».

- Мета: Виявлення типу акцентуації особистості у дорослих та підлітків. Це допомагає прогнозувати поведінку людини в конфліктних ситуаціях, обирати професію та визначати напрямки психокорекції.

- Особливість: На відміну від першої версії, «Акцент-2-90» має кращу лінгвістичну адаптацію та більш збалансовану структуру питань, що знижує ризик маніпуляцій з боку респондента.

2. Розмірність та обробка результатів

Результати підраховуються за допомогою спеціальних ключів. Кожна шкала має свій коефіцієнт (множник), щоб привести всі показники до єдиної системи.

Максимальний бал: За кожною шкалою він становить 24 бали.

Інтерпретація:

- 0–12 балів: Риса виражена слабо (норма).
- 13–18 балів: Тенденція до акцентуації (крайова норма).
- 19–24 бали: Чітко виражена акцентуація (зона ризику).

3. Шкала Гіпертимії (Гіпертимний тип)

Ця шкала оцінює рівень життєвого тону, активності та соціабельності.

- Психологічний портрет: Люди з високим балом відрізняються піднесеним настроєм, оптимізмом та надмірною балакучістю. Вони легко вступають у контакти, але часто не доводять справи до кінця.
- Ризики: Поверхневість, ігнорування правил та зауважень, схильність до авантур.

4. Шкала Застрягання (Параноїдальний/Ригідний тип)

Шкала вимірює стійкість афекту та схильність до тривалого переживання емоцій (особливо негативних).

- Психологічний портрет: Основна риса — надмірна стійкість емоційного відгуку на образи чи успіхи. Такі особистості схильні до «зациклення» на власних ідеях або несправедливості. Вони часто бувають підозрілими та мстивими.
- Ризики: Формування надцінних ідей, конфліктність через прагнення «довести свою правду» за будь-яку ціну.

1. Тема 2. Анкета Акцент-2-90. Ваги емоційності, педантності, тривоги. Психодинамічні аспекти гам

Методика Акцент-2-90 дозволяє детально проаналізувати структуру особистості через призму акцентуацій. Шкали емоційності, педантності та тривоги належать до так званих «гальмівних» або «чутливих» типів, які визначають внутрішній світ людини та її реакції на зовнішні подразники.

Детальний огляд цих шкал та їх психодинамічних аспектів:

1. Шкала Емоційності (Емотивний тип)

Ця шкала вимірює рівень чутливості та глибину емоційних переживань.

Психологічний зміст: Люди з високою емотивністю відрізняються м'якістю, співчутливістю та високим рівнем емпатії. Вони гостро реагують на красу, мистецтво та страждання інших.

Поведінкові прояви: Сльозливість, добросердя, нездатність до агресії. Такі особистості часто «пропускають крізь себе» проблеми оточуючих.

Психодинаміка: Основним внутрішнім механізмом є ідентифікація з об'єктом страждання. Конфлікти часто виникають через неможливість сказати

«ні» або через надмірну вразливість до грубості.

2. Шкала Педантності (Ригідний тип)

Ця шкала оцінює схильність до інертності психічних процесів та надмірної акуратності.

Психологічний зміст: Для педантів характерна нерішучість у прийнятті рішень через страх помилитися. Вони заціклені на порядку, формальностях і дотриманні правил.

Поведінкові прояви: Довге «переживання» ситуації перед початком дії, багаторазова перевірка власної роботи, пунктуальність.

Психодинаміка: Провідний захисний механізм — ізоляція афекту або реактивне утворення. Педантичність виступає як спосіб впоратися з внутрішнім хаосом або тривогою через жорстку зовнішню структуру.

3. Шкала Тривоги (Боязкий тип)

Шкала виявляє рівень конституційної боязкості та схильності до страхів.

Психологічний зміст: Високий бал вказує на низький поріг збудження страху. Це люди, які постійно очікують невдачі або небезпеки.

Поведінкові прояви: Невпевненість у собі, схильність до покори, «забитість» у конфліктах. У підлітків це часто проявляється як страх перед новими ситуаціями.

Психодинаміка: Провідним процесом є гальмування. Тривога блокує активність. Психодинамічно це може бути пов'язано з проєкцією внутрішньої агресії на навколишній світ, який починає здаватися загрозливим.

4. Психодинамічні аспекти гам (профілів)

У методиці «Акцент-2-90» важливо аналізувати не лише окремі шкали, а й їхнє поєднання (гами/профілі):

Емотивність + Тривога: Створює профіль «сензитивної особистості». Така людина не лише відчуває біль інших, а й боїться соціальної оцінки. Це призводить до вираженого почуття неповноцінності та відходу в себе.

Педантичність + Тривога: Класичний «обсесивно-компульсивний» патерн. Людина використовує педантичність (ритуали, правила) як єдиний спосіб стримати свою тривогу. Якщо порушується звичний порядок, рівень тривоги стає нестерпним.

Емотивність + Педантичність: Рідкісне, але стійке поєднання. Людина дуже глибоко переживає образи (емотивність), але через інертність (педантичність) не може їх відпустити, що веде до хронічного емоційного напруження.

Тема 3. Анкета Акцент -2-90. Луски циклотимності, демонстративності, збудливості. Психодинамічні аспекти гам

Продовжуючи аналіз методики Акцент-2-90, перейдемо до шкал, які описують найбільш активні, експресивні та часто конфліктні типи акцентуацій. На відміну від «гальмівних» шкал, ці показники відображають тенденцію до бурхливого виходу психічної енергії назовні.

Детальний розгляд шкал циклотимності, демонстративності та збудливості:

1. Шкала Циклотимності (Циклотимічний тип)

Ця шкала фіксує схильність до періодичних змін настрою та загального тону.

- Психологічний зміст: Основна риса — циклічність. Людина переживає фази піднесення (гіпертимії) та занепаду (дистимії). Довжина циклів може варіюватися від кількох днів до тижнів.
- Поведінкові прояви: У фазі піднесення людина енергійна та товариська, у фазі спаду — стає сумною, уповільненою, чутливою до дрібниць.
- Психодинаміка: Відображає лабільність афективної сфери. Внутрішній конфлікт часто пов'язаний із неможливістю контролювати свій стан («я не знаю, яким я прокинуся завтра»), що створює відчуття нестабільності власного «Я».

2. Шкала Демонстративності (Істероїдний тип)

Шкала вимірює здатність до витіснення неприємних фактів та жагу до уваги.

- Психологічний зміст: Головний механізм — витіснення. Людина щиро «забуває» те, що їй не вигідно, і вірить у власну вигадану історію. Провідна потреба — бути в центрі уваги.
- Поведінкові прояви: Артистизм, схильність до фантазування, перебільшення своїх успіхів або страждань. Висока адаптивність («соціальний хамелеон»).
- Психодинаміка: Психодинамічно демонстративність виступає як захист від почуття неповноцінності. Людина потребує постійного віддзеркалення від інших, щоб почуватися «живою» та значущою.

3. Шкала Збудливості (Епілептоїдний тип)

Ця шкала вказує на низький поріг гальмування імпульсів та схильність до агресивних реакцій.

- Психологічний зміст: Недостатність керованості інстинктами та потягами. Емоції мають велику силу і часто розряджаються фізично або вербально раніше, ніж встигає спрацювати раціональний контроль.
- Поведінкові прояви: Дратівливість, спалахи гніву (часто через дрібниці), нетерплячість, схильність до конфліктів у побуті та на роботі.
- Психодинаміка: В основі лежить накопичення афекту. Напруга акумулюється всередині до критичного рівня, після чого стається «вибух» (розрядка). Це часто супроводжується нездатністю усвідомити наслідки своєї агресії в момент спалаху.

Психодинамічні аспекти гам (поєднань)

Комбінації цих шкал дають змогу побачити складні поведінкові патерни:

- Демонстративність + Збудливість: Це одне з найбільш вибухових поєднань. Людина не просто хоче бути в центрі уваги, вона вимагає цього агресивно. Якщо її ігнорують, вона впадає в істерику з елементами руйнування («публічний скандал»). Захисне витіснення допомагає такій людині наступного дня щиро не відчувати провини за свою поведінку.
- Циклотимність + Збудливість: Веде до непередбачуваності. У фазі піднесення збудливість може проявлятися як гіперактивність та ризикова поведінка, а у фазі спаду — як важка дратівливість та «бурчання» (дисфорія).
- Циклотимність + Демонстративність: Створює образ «артистичної, але вразливої душі». Людина яскраво презентує себе, але легко втрачає

впевненість при найменшому зниженні настрою, що змушує її шукати нові джерела підтвердження своєї унікальності.

Тема 4. Анкета Акцент -2-90. Луски дистимії, екзальтації, інтроверсії. Психодинамічні аспекти гам.

Методика Акцент-2-90 завершує свій аналітичний цикл шкалами, що описують глибинні вектори спрямованості особистості: її темп, інтенсивність реакцій та вектор спілкування.

Детальний розгляд останніх трьох шкал та їхньої взаємодії:

1. Шкала Дистимії (Дистимічний тип). Цей тип є протилежністю гіпертимії. Він характеризується зниженим фоновим настроєм.

- Психологічний зміст: Провідними рисами є серйозність, схильність до депресивних роздумів, уповільненість реакцій та зосередженість на негативних аспектах життя.
- Поведінкові прояви: Такі люди малотовариські, уникають гучних компаній, але є дуже сумлінними та вірними друзями. Їхній світогляд часто песимістичний, вони гостро реагують на несправедливість.
- Психодинаміка: Провідним процесом є гальмування. Психодинамічно це часто пов'язано з пригніченою агресією, яка розвертається всередину (аутоагресія), що створює постійне відчуття провини або втоми.

2. Шкала Екзальтації (Афективно-екзальтований тип). Ця шкала вимірює амплітуду емоційного реагування — від безмежної радості до глибокого розпачу.

- Психологічний зміст: Екзальтовані особистості «живуть почуттями». Для них характерна інтенсивність реакцій на зовнішні події: вони легше за інших впадають у захват від приємних подій і так само легко — у паніку чи відчай від невдач.
- Поведінкові прояви: Бурхливі прояви емоцій, яскрава міміка, щирість у почуттях. На відміну від демонстративних типів, екзальтовані люди не «грають», вони справді так глибоко відчують.
- Психодинаміка: Відображає лабільність афективної сфери у її крайніх проявах. Внутрішній світ таких людей нагадує «емоційні гойдалки», де механізми психологічного захисту часто не встигають стабілізувати стан.

3. Шкала Інтроверсії (Шизоїдний тип). В контексті Леонгарда ця шкала вказує не просто на сором'язливість, а на схильність до життя у світі ідей, а не людей.

- Психологічний зміст: Провідною рисою є відстороненість від зовнішнього світу, слабкість емоційного контакту з оточенням та зануреність у власні внутрішні конструкції.
- Поведінкові прояви: Малотовариськість, незграбність у соціальних контактах, оригінальність (іноді дивакуватість) мислення. Такі люди часто здаються холодними або байдужими.
- Психодинаміка: Головний захист — відхід у фантазію (ізоляція). Психодинамічно інтроверсія слугує захистом від вразливості: «якщо я ні з ким не контактую, ніхто не може завдати мені болю».

Психодинамічні аспекти гам (поєднань). Комбінація цих шкал дозволяє

побачити складні життєві стратегії:

- Дистимія + Інтроверсія: Створює образ «відчуженого песиміста». Людина не просто уникає контактів, вона бачить у них лише джерело страждань. Це може призводити до соціальної ізоляції та формування стійких депресивних станів.
- Екзальтація + Дистимія: Цікаве поєднання, що створює «трагічний» тип особистості. Будь-яка неприємність (дистимічний фон) сприймається як катастрофа всесвітнього масштабу (екзальтація). Такі люди часто стають митцями або поетами, бо здатні гостро відчувати сум.
- Екзальтація + Інтроверсія: Профіль «зануреного ідеаліста». Людина може зовні виглядати спокійною (інтроверсія), але всередині переживати бурхливі емоційні сплески щодо своїх ідей, творчості чи мрій (екзальтація).

Тема 5. Огляд малюнкових тестів, їх переваги та недоліки.

Малюнкові тести (графічні методи) — це особлива група проєктивних методик, де основним інструментом діагностики є процес та результат образотворчої діяльності клієнта. Вони дозволяють обійти «вербальні фільтри» та отримати доступ до несвідомих аспектів особистості.

1. Основні малюнкові методики

- «Малюнок людини» (Ф. Гудінаф, К. Маховер): використовується для оцінки образу «Я», психологічної зрілості та ідентифікації зі своєю статтю.
- «Дім-Дерево-Людина» (ДДЛ, Дж. Бук): комплексний тест, де будинок символізує ставлення до сім'ї, дерево — життєву енергію та розвиток, людина — соціальне «Я».
- «Малюнок сім'ї» (В. Вульф, А. Захаров): виявляє особливості міжособистісних стосунків, приховані конфлікти та сприйняття дитиною своєї ролі в родині.
- «Неіснуюча тварина» (М. Дукаревич): спрямований на вивчення самооцінки, рівня агресивності та творчого потенціалу.
- «Людина під дощем» (адаптація О. Романової): діагностує здатність особистості долати несприятливі обставини (дощ — це символ стресу).

2. Переваги малюнкових тестів

- Зняття психологічного захисту: малювання сприймається як менш загрозна діяльність, ніж пряме опитування. Клієнту важче «підробити» відповідь.
- Універсальність: методики не залежать від рівня освіти, культури чи мовних навичок. Ідеально підходять для роботи з дітьми, іноземцями або людьми з мовленнєвими порушеннями.
- Експрес-діагностика: можливість за 10–15 хвилин отримати величезний обсяг інформації про стан клієнта «тут і зараз».
- Терапевтичний ефект: сам процес малювання має елементи арт-терапії, допомагаючи клієнту відреагувати (виплеснути) приховані емоції.
- Багатомірність: оцінюється не лише зміст (що намальовано), а й формальні ознаки (натиск олівця, розмір, штрихування, розташування на аркуші).

3. Недоліки та обмеження

- Суб'єктивність інтерпретації: результати сильно залежать від досвіду та інтуїції психолога. Два різних спеціалісти можуть побачити різні сенси в одному малюнку.
- Низька надійність: малюнок відображає актуальний стан. Якщо клієнт сьогодні не виспався або посварився в метро, його «Людина під дощем» буде значно тривожнішою, ніж зазвичай.
- Вплив художніх навичок: хоча вважається, що вміння малювати не має значення, люди, які вчилися в художніх школах, часто використовують засвоєні шаблони, що маскує їхні справжні проєкції.
- Символічна неоднозначність: один і той самий елемент (наприклад, великі очі) може означати і тривожність (страх), і демонстративність (бажання подобатися).

4. Правила використання.

Щоб малюнковий тест був ефективним, психологу слід дотримуватися «правила тріади»:

1. Спостереження: фіксувати не лише малюнок, а й коментарі та емоції клієнта під час процесу.
2. Постмалюнкове опитування: завжди просити клієнта розповісти про свій малюнок («Хто ця людина?», «Чому дерево без листя?»).
3. Комплексність: ніколи не ставити діагноз на основі лише одного малюнка. Його результати мають бути підтверджені опитувальниками (наприклад, MMPI) або клінічною бесідою.

Тема 6. Тематичний тест на аперцепцію. Історія створення, принципи, типи тестів групи ТАТ.

Тематичний апперцептивний тест (ТАТ) є однією з найглибших методик дослідження особистості, яка дозволяє зазирнути за фасад свідомих установок і зрозуміти приховані драйвери людської поведінки.

Детальний огляд історії, принципів та різновидів цієї групи тестів:

1. Історія створення. Тест був розроблений у 1935 році в Гарвардській психологічній клініці Генрі Мюрреєм та Крістіаною Морган.

- Концептуальна основа: Мюррей прагнув створити інструмент, який би виявляв «невидимі» потреби особистості. Спочатку тест розглядався як спосіб стимулювання фантазії, але згодом став потужним клінічним методом.
- Теорія потреб: В основу інтерпретації лягла розроблена Мюрреєм система потреб (наприклад, потреба в досягненні, владі, афіліації) та «пресів» (тиску зовнішнього середовища).

2. Фундаментальні принципи ТАТ

Методика базується на феномені апперцепції — сприйнятті нових стимулів через призму накопиченого життєвого досвіду, комплексів та очікувань.

- Принцип проєкції: Оскільки зображення на картках є неоднозначними (незрозуміло, хто ці люди, що вони відчувають і що сталося), людина

змушена «добудовувати» сюжет, наділяючи героїв власними думками та почуттями.

- Сюжетна структура: Від клієнта вимагається не просто опис картинки, а повноцінна історія, що включає:
 1. Події, що передували моменту на фото.
 2. Те, що відбувається зараз (думки та емоції героїв).
 3. Очікуваний фінал.
- Ідентифікація: Психолог аналізує, з яким персонажем («Героєм») клієнт себе ідентифікує. Проблеми та конфлікти цього героя зазвичай є відображенням внутрішніх конфліктів самого клієнта.

3. Типи тестів групи ТАТ

Оскільки класичні картинки ТАТ Мюррея (чорно-білі, в стилі 1930-х років) підходять не всім, було розроблено низку модифікацій для різних вікових та соціальних груп:

- САТ (Children's Apperception Test): Дитячий аперцептивний тест (для дітей 3–10 років). Замість людей на картинках зображені тварини в людських ситуаціях. Дітям легше проектувати свої почуття на ведмежат чи левів, ніж на дорослих людей.
- SAT (Senior Apperception Technique): Тест для людей похилого віку. Картки фокусуються на темах самотності, хвороб, стосунків із дітьми та очікування майбутнього.
- RAT (Roberts Apperception Test): Сучасніша версія для дітей та підлітків, яка має чіткішу систему стандартизованого оцінювання та більш сучасні візуальні образи.
- TEMAS (Tell-Me-A-Story): Тест, розроблений спеціально для роботи з представниками різних етнічних та культурних груп (містить мультикультурні сюжети).

4. Особливості застосування

- Часова затратність: Повне проведення ТАТ (20 карток) може тривати кілька годин, тому в клінічній практиці часто використовують скорочені набори (8–10 карток).
- Специфіка інтерпретації: На відміну від Роршаха, де важлива форма, у ТАТ головне — зміст. Психолог шукає повторювані теми (наприклад, у всіх історіях героя зраджують або він завжди перемагає за допомогою хитроців).
- Вимоги до спеціаліста: ТАТ вважається однією з найскладніших методик. Вона вимагає від діагноста глибоких знань психоаналізу, психодинаміки та літературного аналізу тексту.

Тема 7. Малюнковий аперцептивний тест. Принципи інтерпретації.

Малюнковий аперцептивний тест (часто асоціюється з дитячим варіантом — САТ) поєднує в собі наочність малюнка та глибину розповіді. На відміну від суто графічних тестів («Намалюй людину»), тут клієнт не малює сам, а інтерпретує готові зображення, створюючи на їхній основі сюжет.

Ось ключові принципи інтерпретації таких методик:

1. Визначення «Героя» та ідентифікація. Перший крок — зрозуміти, з ким із персонажів на картинці клієнт себе ототожнює.

- Ознаки ідентифікації: Клієнт приділяє цьому персонажу найбільше уваги, описує його почуття як найбільш інтенсивні або наділяє його власними рисами (вік, стать, соціальний стан).
- Аналіз образу: Якщо дитина в тесті САТ обирає своїм героєм маленьке слабке зайченя серед великих звірів, це свідчить про відчуття незахищеності в сім'ї.

2. Аналіз системи «Потреби — Преси». Цей принцип, розроблений Г. Мюрреєм, є фундаментальним для всіх апперцептивних методів:

- Потреби (Needs): Чого хоче Герой? (Успіху, захисту, помсти, любові). Це відображення внутрішніх прагнень самого клієнта.
- Преси (Presses): Як середовище тисне на Героя? (Батьки сварять, друзі зраджують, обставини тиснуть). Це суб'єктивне сприйняття клієнтом навколишнього світу як дружнього чи ворожого.

3. Тематичний та динамічний аналіз. Психолог звертає увагу на те, як розвивається сюжет:

- Конфлікт: Навколо чого будується розповідь? (Суперництво з братом/сестрою, страх самотності, потреба в їжі чи безпеці).
- Рівень оптимізму (Фінал): Чим закінчується історія? Позитивний фінал свідчить про наявність ресурсів для подолання проблем. Відсутність фіналу або трагічний кінець можуть вказувати на депресивні стани або відчуття безвиході.

4. Формальні характеристики розповіді. Важливо не тільки *що* сказано, а й *як*:

- Час реакції та латентний період: Довгі паузи перед певними картками вказують на наявність «комплексів» або травматичного досвіду, пов'язаного з цією темою (наприклад, тема материнства чи агресії).
- Емоційне забарвлення: Тремтіння в голосі, сміх, заперечення («Я не знаю, що тут відбувається») — це ознаки роботи психологічного захисту.
- Повнота сюжету: Чи є в розповіді логіка, чи вона фрагментарна й хаотична (що може вказувати на когнітивні порушення або гострий стрес).

5. Специфічні дитячі теми (для САТ). В інтерпретації дитячих апперцептивних тестів окремо виділяють:

- Оральна проблематика: Теми їжі, годування (відображають базову довіру до світу).
- Ставлення до батьків: Як зображені дорослі тварини — як ті, що годують і захищають, чи як ті, що карають.
- Сімейна конкуренція: Як Герой взаємодіє з іншими «маленькими» персонажами.

Тема 8. Сумісність. Основні положення. Принципи оцінки.

Сумісність у психології — це здатність двох або більше людей до тривалої взаємодії, яка забезпечує максимальну ефективність діяльності та психологічний комфорт кожного. У контексті сімейної та організаційної психодіагностики це поняття є ключовим для прогнозування стабільності стосунків.

Основні положення та принципи оцінки сумісності:

1. Рівні сумісності (Ієрархічна модель). Сумісність не є однорідною; вона проявляється на різних рівнях організації людини:

- Психофізіологічний рівень: Сумісність темпераментів і біоритмів. Наприклад, взаємодія «екстраверт — інтроверт» або швидкість реакції у партнерів.
- Психологічний рівень: Узгодженість характерів та особистісних рис (методики на кшталт Кейрсі або FPI допомагають виявити конфліктні зони).
- Соціально-психологічний рівень: Узгодженість сімейних та соціальних ролей. Хто в парі лідер, а хто — виконавець?
- Ціннісно-орієнтаційний рівень: Найвищий рівень, що передбачає спільність цілей, світогляду та моральних цінностей.

2. Основні принципи сумісності. Психологія виділяє два базові принципи, за якими люди стають сумісними:

- Принцип подібності (гомогенність): Люди краще взаємодіють, якщо вони мають схожі цінності, рівень інтелекту, соціальний статус та погляди на життя. Схожість створює базу для взаєморозуміння.
- Принцип доповнення (комплементарність): Відмінності в характерах можуть бути корисними, якщо риси одного партнера доповнюють дефіцит іншого. Наприклад, домінування одного партнера сумісне з підпорядкуванням іншого.

3. Принципи оцінки сумісності. У психодіагностиці оцінка сумісності проводиться не за одним тестом, а через порівняльний аналіз профілів:

- Метод порівняння профілів: Аналізуються результати тестів (MMPI, 16PF Кеттелла) обох партнерів. Чим менша дистанція між показниками цінностей і чим краще доповнюють один одного поведінкові шкали, тим вища сумісність.
- Гіссенський тест (GT): Один із найкращих інструментів для оцінки сумісності. Він дозволяє порівняти «Я-образ» людини з тим, як її бачить партнер («Ти-образ»). Велика розбіжність свідчить про нерозуміння та потенційні конфлікти.
- Гомеостатичний метод: Використання апаратурних методів (наприклад, гомеостат Горбова), де пара має виконати спільне завдання, діючи як єдиний механізм. Це виявляє здатність до координації в реальному часі.

4. Поняття «Психологічна спрацьованість». Це прикладний аспект сумісності, який оцінює результат спільної праці.

- Спрацьованість — це успіх у справі (наприклад, виховання дитини чи ведення бізнесу).
- Сумісність — це ціна, яку люди платять за цей успіх (рівень стресу, задоволеність стосунками).
- *Оптимальний варіант*: Висока спрацьованість при високій задоволеності спілкуванням.

Тема 9. Тест Рука. Основні положення. Особливості застосування.

Тест Руки (Hand Test), розроблений Е. Вагнером у 1962 році, є однією з найлаконічніших та найефективніших проєктивних методик для діагностики агресивної поведінки та соціальної адаптації.

Основні положення та особливості його застосування:

1. Основні положення та концепція. Методика базується на припущенні, що рука — це головний орган взаємодії людини з навколишнім світом. Те, як людина інтерпретує положення руки, відображає її схильність до конкретних дій.

- Стимульний матеріал: 9 карток із контурними зображеннями кисті руки в різних положеннях та одна порожня картка (10-та), на якій людина має уявити руку та описати її дії.
- Об'єкт діагностики: Насамперед виявляється рівень відкритої агресивної поведінки. Тест дозволяє спрогнозувати, чи перейде внутрішня агресія в реальні фізичні дії.

2. Процедура та правила застосування. Досліджуваному показують картку і запитують: «Що, на вашу думку, робить ця рука?». Якщо відповідь неоднозначна, ставлять додаткове запитання: «Що ще вона робить?».

- Фіксація: Психолог обов'язково занотує:
 1. Зміст відповіді.
 2. Час реакції (латентний період).
 3. Повороти картки та невербальні реакції.
- Важливо: Немає правильних чи неправильних відповідей. Будь-яка асоціація є проєкцією внутрішнього стану.

3. Класифікація категорій (Шкали). Всі відповіді розподіляються за кількома категоріями, які групуються в чотири класи:

1. Агресія (Agg): Рука б'є, хапає, штовхає, загрожує.
2. Директивність (Dir): Рука вказує, керує, зупиняє, диригує.
3. Афіліація (Aff): Рука дружньо вітає, обіймає, допомагає.
4. Залежність (Dep): Рука благає, просить допомоги, підкоряється.
5. Інші категорії: Комунікація, Страх, Демонстративність, Каліцтво (кривава рука, зламана), Активна та Пасивна безособовість.

4. Особливості інтерпретації: Індекс агресії

Головною особливістю тесту є можливість вирахувати Коефіцієнт агресії (A) за формулою: $A = (Agg + Dir) - (Aff + Dep + Com + Dep)$

- Логіка формули: Ми порівнюємо категорії, що штовхають до агресивної дії (\$Agg\$ та \$Dir\$), з категоріями, що стримують її (соціальна кооперація та залежність).
- Результат: Якщо сума агресивних тенденцій переважає суму стримуючих, ймовірність того, що людина проявить реальну агресію в житті, є дуже високою.

5. Переваги та сфера використання

- Швидкість: Тестування займає 10–15 хвилин.
- Невербальність: Важко «прорахувати» соціально бажані відповіді, на відміну від текстових опитувальників.

Сфери: Судово-психологічна експертиза (прогноз небезпечності).

- Клінічна психологія (виявлення прихованих психозів — через категорію «Каліцтво» або дивні відповіді).
- Спорт та професійний відбір (оцінка лідерських якостей через «Dir»).

Тема 10. Інтегральна оцінка особистості в психодіагностиці.

Інтегральна оцінка особистості — це не просто сума результатів окремих тестів, а системний синтез усіх отриманих даних (психометричних, проєктивних, анамнестичних) для створення цілісного психологічного портрета.

Основні складові та етапи процесу інтеграції в психодіагностиці:

1. Вертикальна структура інтеграції (Рівні)

Для повної оцінки психолог має об'єднати дані різних рівнів організації людини:

- Конституційний рівень: Темперамент, властивості нервової системи (на основі тестів Айзенка, Стреляу).
- Особистісний (рифовий) рівень: Стійкі риси характеру, акцентуації (ММРІ, Акцент-2-90).
- Динамічний рівень: Актуальний емоційний стан, рівень тривоги, реакція на стрес (тест Люшера, «Людина під дощем»).
- Смысловий рівень: Цінності, мотиви, життєва спрямованість (ТАТ, ціннісні орієнтації).

2. Принципи поєднання методів

Інтегральна оцінка вимагає дотримання принципу тріангуляції (перевірки результату з різних сторін):

- Конвергенція: Якщо дані опитувальника (наприклад, висока шкала 7 в ММРІ) співпадають з даними проєктивного тесту (тривожні образи в Роршаху), ми робимо впевнений висновок про тривожність.
- Дивергенція (суперечність): Якщо в опитувальнику клієнт показує себе лідером, а в тесті «Рука» переважають категорії «Залежність», це вказує на внутрішній конфлікт або роботу компенсаторних механізмів. Психолог має пояснити цю розбіжність.

3. Алгоритм формування інтегрального висновку

Процес перетворення "цифр" у "портрет" проходить через такі кроки:

1. Формалізація: Зведення всіх балів у єдину систему (часто через переведення у стандартні Т-бали або стени).
2. Структурний аналіз: Виділення "ядра" особистості (провідних тенденцій) та периферійних рис.
3. Динамічний синтез: Опис того, як ці риси взаємодіють. Наприклад, як висока агресивність (ММРІ 4) стримується високим самоконтролем (ММРІ 7).
4. Прогностичний блок: На основі синтезу даних формується прогноз поведінки клієнта в складних ситуаціях.

4. Труднощі інтегральної оцінки

- Надмірність даних: небезпека «потонути» у великій кількості результатів, не виділивши головне.

- Суб'єктивізм: Ризик підлаштувати результати тестів під своє перше враження від клієнта (ефект ореола).
- Статичність: Розуміння особистості як незмінної структури, ігноруючи потенціал до розвитку.

5. Резюме: Що є результатом?

Результатом інтегральної оцінки є Психологічний діагноз, який відповідає на три питання:

1. Що з людиною? (Опис структури особистості).
2. Чому так сталося? (Причинне пояснення).
3. Що буде далі? (Прогноз та рекомендації).

10. Структура залікового кредиту з дисципліни

Назви змістовних модулів і тем практичних занять	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
		л.	пр.	с.р.
Тема 1. Діагностика акцентуацій. Анкета Акцент-2-90. Структура, мета, розмірність масштабів. Шкали гіпертимії, застрягання.	9	2	1	6
Тема 2. Анкета Акцент-2-90. Ваги емоційності, педантичності, тривоги. Психодинамічні аспекти гам;	9	2	1	6
Тема 3. Анкета Акцент -2-90. Луски циклотимності, демонстративності, збудливості. Психодинамічні аспекти гам;	9	2	1	6
Тема 4. Анкета Акцент -2-90. Луски дистимії, екзальтації, інтроверсії. Психодинамічні аспекти гам;	9	2	1	6
Тема 5. Огляд малюнкових тестів, їх переваги та недоліки;	9	2	1	6
Тема 6. Тематичний тест на аперцепцію. Історія створення, принципи, типи тестів групи ТАТ;	9	2	1	6
Тема 7. Малюнковий аперцептивний тест. Принципи інтерпретації.	9	2	2	5
Тема 8. Сумісність. Основні положення. Принципи оцінки.	9	2	2	5
Тема 9. Тест Рука. Основні положення. Особливості застосування	9	2	2	5
Тема 10. Інтегральна оцінка особистості в психодіагностиці.	9	2	2	5
Усього:	90	20	14	56

11. Тематика самостійних занять з дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	«Методологічні стратегії виявлення та верифікації цільового симптому в клінічній практиці»	6
2	«Психологічні детермінанти формування „застрягаючих“ та „гіпертимних“ рис характеру»	6
3	«Аналіз механізмів психологічного захисту у структурі тривожно-педантичного типу особистості»	6
4	«Психодинаміка поведінкових розладів при поєднанні збудливості та демонстративності»	6
5	«Специфіка відображення екзистенційних переживань у структурі дистимічної та інтровертованої акцентуацій»	6

6	«Символічний простір малюнка як джерело діагностичної інформації про неусвідомлені конфлікти»	6
7	«Апперцептивний підхід до аналізу життєвого сценарію особистості за Г. Мюрреєм»	5
8	«Можливості та обмеження проєктивних сюжетних методів у діагностиці дитячо-батьківських стосунків»	5
9	«Прогнозування ризику відкритої агресивної поведінки на основі аналізу сенсомоторних проєкцій (тест „Рука“)»	5
10	«Синтез розрізнених діагностичних даних у цілісну модель функціонування особистості»	5
Всього		56

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

1. Бурлачук Л. Ф. Психодіагностика : підручник для студ. вищ. навч. закл. 3-тє вид., переробл. і доповн. Київ : Логос, 2018. 496 с.
2. Корольчук М. С., Осьодло В. І. Психодіагностика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Ніка-Центр, 2017. 400 с.
3. Максименко С. Д., Носенко Е. Л. Експериментальна психологія : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 432 с.
4. Моргун В. Ф., Тітов І. Г. Основи психологічної діагностики : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 2-ге вид. Київ : Слово, 2012. 464 с.
5. Психологічна діагностика : навч. посіб. / Л. І. Березовська та ін. Київ : Академвидав, 2013. 232 с.
6. Романюк Л. В. Основи психодіагностики : курс лекцій. Хмельницький : ХНУ, 2015. 164 с.
7. Терлецька Л. Г. Психодіагностика : навч. посіб. Київ : Слово, 2012. 160 с.
8. Шебанова В. І. Психодіагностика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Херсон : Олді-Плюс, 2014. 410 с.
9. Keirsey D. Please Understand Me II: Temperament, Character, Intelligence. Del Mar, CA : Prometheus Nemesis Book Company, 1998. 351 p.
10. Meyer G. J., Viglione D. J., Mihura J. L. Rorschach Performance Assessment System (R-PAS): Administration, Scoring, Interpretation, and Technical Manual. Toledo, OH : R-PAS, 2011. 518 p.

Додаткові:

1. Aiken L. R., Groth-Marnat G. Psychological Testing and Assessment. 12th ed. Boston : Allyn & Bacon, 2006. 552 p.
2. Anastasi A., Urbina S. Psychological Testing. 7th ed. Upper Saddle River, NJ : Prentice Hall, 1997. 721 p.
3. Archer R. P. Assessing Adolescent Psychopathology: MMPI-A / MMPI-A-RF. 4th ed. New York : Routledge, 2016. 514 p.
4. Beutler L. E., Groth-Marnat G. Integrative Assessment of Adult Personality. 3rd ed. New York : Guilford Press, 2014. 512 p.
5. Butcher J. N. The Oxford Handbook of Child and Adolescent Assessment. Oxford : Oxford University Press, 2013. 784 p.

6. Butcher J. N., Williams C. L. Essentials of MMPI-2 and MMPI-A Interpretation. 2nd ed. Minneapolis : University of Minnesota Press, 2000. 412 p.
7. Exner J. E. The Rorschach: A Comprehensive System. Vol. 1: Basic Foundations and Principles of Interpretation. 4th ed. New York : Wiley, 2002. 656 p.
8. Flanagan D. P., McDonough E. M. Contemporary Intellectual Assessment: Theories, Tests, and Issues. 4th ed. New York : Guilford Press, 2018. 910 p.
9. Fowler C., O'Donohue W. Case Studies in Clinical Psychological Assessment. New York : Oxford University Press, 2024. 448 p.
10. Graham J. R. MMPI-2: Assessing Personality and Psychopathology. 5th ed. New York : Oxford University Press, 2011. 592 p.
11. Greene R. L. The MMPI-2/MMPI-2-RF: An Interpretive Manual. 3rd ed. Boston : Allyn & Bacon, 2010. 816 p.
12. Groth-Marnat G., Wright A. J. Handbook of Psychological Assessment. 6th ed. Hoboken, NJ : Wiley, 2016. 928 p.
13. Hathaway S. R., McKinley J. C. MMPI-2: Manual for Administration, Scoring, and Interpretation. Minneapolis : University of Minnesota Press, 1989. 178 p.
14. Heilbrun K., DeMatteo D., Holliday S. B. Forensic Mental Health Assessment: A Casebook. 2nd ed. Oxford : Oxford University Press, 2014. 584 p.
15. Hogan T. P. Psychological Testing: A Practical Introduction. 4th ed. Hoboken, NJ : Wiley, 2019. 656 p.
16. Hopwood C. J., Bornstein R. F. Multimethod Clinical Assessment. New York : Guilford Press, 2014. 438 p.
17. Kaufman A. S. IQ Testing 101. New York : Springer Publishing Company, 2009. 312 p.
18. Keirsey D. Please Understand Me II: Temperament, Character, Intelligence. Del Mar, CA : Prometheus Nemesis, 1998. 351 p.
19. Kleiger J. H. Rorschach Assessment of Psychotic Phenomena: Clinical, Conceptual, and Empirical Developments. New York : Routledge, 2017. 432 p.
20. Kline P. The Handbook of Psychological Testing. 2nd ed. London : Routledge, 2000. 752 p.
21. McGrath R. J. Creating Psychologically Healthy Workplaces. Cheltenham : Edward Elgar Publishing, 2023. 320 p.
22. Meyer G. J., Viglione D. J. Rorschach Performance Assessment System (R-PAS): Administration, Scoring, and Interpretation. Toledo, OH : R-PAS, 2011. 518 p.
23. Morey L. C. Essentials of PAI Assessment. Hoboken, NJ : Wiley, 2003. 288 p.
24. Morgan H., Murray H. A. Thematic Apperception Test Manual. Cambridge, MA : Harvard University Press, 1943. 20 p.
25. Nichols D. S. Essentials of MMPI-2 Assessment. 2nd ed. Hoboken, NJ : Wiley, 2011. 416 p.
26. Rorschach H. Psychodiagnostics: A Diagnostic Test Based on Perception. Mansfield Centre, CT : Martino Publishing, 2013. 226 p.

27. Sattler J. M. Assessment of Children: Cognitive Foundations and Applications. 6th ed. San Diego, CA : J. M. Sattler Publisher, 2018. 912 p.
28. Schinka J. A., Velicer W. F. Handbook of Psychology. Vol. 2: Research Methods in Psychology. 2nd ed. Hoboken, NJ : Wiley, 2012. 648 p.
29. Teglasi H. Essentials of TAT and Other Storytelling Assessments. 2nd ed. Hoboken, NJ : Wiley, 2010. 336 p.
30. Weiner I. B., Greene R. L. Handbook of Personality Assessment. 2nd ed. Hoboken, NJ : Wiley, 2017. 704 p.

Інформаційні ресурси:

1. American Psychological Association (APA). Testing and Assessment. URL: <https://www.apa.org/science/programs/testing> (Головний ресурс зі стандартів тестування та етики).
2. Buros Center for Testing. Test Reviews Online. URL: <https://buros.org>. (Найбільша у світі база рецензій на психологічні тести).
3. MMPI-2 Training and Resources. University of Minnesota Press. URL: <https://www.upress.umn.edu/test-division/mmpi-2> (Офіційні матеріали щодо родини тестів MMPI).
4. Rorschach Performance Assessment System (R-PAS). Official Website. URL: <https://r-pas.org> (Матеріали щодо сучасної системи кодування Роршаха).
5. The Keirsey Temperament Website. Temperament and Character. URL: <https://www.keirsey.com> (Офіційний ресурс за методикою Кейрсі).
6. Society for Personality Assessment (SPA). Resources for Clinicians. URL: <https://www.personality.org> (Ресурси з проективної та особистісної діагностики).
7. Psychology Today. Tests and Self-Help Tools. URL: <https://www.psychologytoday.com/intl/tests> (Популярний ресурс для ознайомлення з типами тестів).

Українські та локальні ресурси

8. Національна психологічна асоціація (НПА) України. Ресурси та стандарти. URL: <https://www.npa-ua.org> (Етичні кодекси та професійні стандарти українських психологів).
9. Психометрика. Платформа онлайн-тестування та адаптації методик. URL: <https://psychometrika.org> (Наукові адаптації зарубіжних тестів).
10. Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Наукові праці та методичні розробки. URL: <http://psychology-naes-ua.institute>
11. Giunti Psychometrics Ukraine. Офіційний дистриб'ютор стандартизованих тестів (MMPI-2, Raven's Matrix). URL: <https://giuntipsy.com.ua> (Ресурс для придбання ліцензійних методик).
12. Освіта.ua. Психологічні тести та діагностика інтелекту. URL: <https://osvita.ua/test/psychology/>

Електронні бібліотеки та бази даних (Full-text)

13. Google Scholar. Пошук наукових статей з психодіагностики. URL: <https://scholar.google.com>
14. ResearchGate. Спільнота вчених з доступом до препринтів статей. URL: <https://www.researchgate.net> (Пошук сучасних досліджень за ключовими словами "MMPI-2 interpretation" або "Rorschach validity").
15. PubMed (Psychiatry/Psychology section). Медичні аспекти діагностики. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov>

13. Контроль і оцінка результатів навчання

13.1. Види контролю (поточний, підсумковий), проміжна атестація Методи контролю: поточний, підсумковий.

При оцінюванні знань здобувача освіти приділяється перевага стандартизованим методам контролю: тестування (комп'ютерне), письмові роботи, контроль практичних навичок.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми. Він містить: опитування, співбесіду, відповіді на питання, комп'ютерне тестування, виступ з доповіддю, захист рефератів.

Підсумковий контроль здійснюється наприкінці вивчення дисципліни у вигляді диференційованого заліку.

13.2. Форми контролю

Оцінка за розділ визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності (у балах) та оцінки підсумкового контролю (у балах), яка виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліків, визначених програмою дисципліни.

Максимальна кількість балів, що присвоюється здобувачу освіти при засвоєнні кожного розділу (залікового кредиту) – 100, в тому числі за поточну навчальну діяльність – 60 балів (60%), за результатами підсумкового контролю – 40 балів (40%).

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей з кожної теми та під час індивідуальної роботи викладача зі здобувачами освіти. При оцінюванні навчальної діяльності здобувача освіти необхідно надавати перевагу стандартизованим методам контролю: тестуванню, структурованим письмовим роботам, структурованому за процедурою контролю практичних навичок в умовах, що наближені до реальних.

ОЦІНКУ **“ВІДМІННО”** отримує здобувач освіти, який твердо знає програмовий матеріал, глибоко його засвоїв, вичерпно, послідовно, грамотно і логічно його викладає, у відповіді якого тісно пов'язується теорія з практикою. При цьому здобувач освіти не вагається з відповіддю при видозміні завдання, вільно справляється з задачами та питаннями другого та третього рівня оцінки знань, виявляє знайомство з монографічною літературою, вірно обґрунтовує прийняте рішення, володіє елементами лікарської техніки, різносторонніми

навичками та прийомами виконання практичних робіт. Практичні навички виконує без помилок, вміє в професійній діяльності ефективно використовувати набуті знання.

ОЦІНКУ “ДОБРЕ” отримує здобувач освіти, який знає програмовий матеріал грамотно і змістовно його викладає, який не допускає значних неточностей у відповіді на запитання, правильно використовує теоретичні положення при вирішенні практичних запитань і задач, володіє необхідними навичками і технікою їх виконання.

ОЦІНКУ “ЗАДОВІЛЬНО” отримує здобувач освіти, який знає основний матеріал, але не засвоїв його деталей, допускає неточності, недостатньо правильні формулювання, порушує послідовність у викладанні програмового матеріалу і відчуває труднощі при виконанні практичних навиків або виконує їх з істотними помилками, з помилками вирішує ситуаційні задачі третього рівня контролю знань.

ОЦІНКУ “НЕЗАДОВІЛЬНО” отримує здобувач освіти, який не знає значної частини програмового матеріалу, допускає значні помилки у його викладанні, невпевнено, з великими труднощами виконує практичні навички.

Бали за поточну успішність прив’язуються до середньої арифметичної оцінки за традиційною чотирибальною системою незалежно від кількості занять. Конвертація проводиться перед підсумковим контролем.

Підсумковий контроль здійснюється по завершенню вивчення всіх тем на останньому контрольному занятті. До підсумкового контролю допускають здобувачів освіти, які виконали всі види робіт, що передбачені навчальною програмою, та при вивченні розділу набрали кількість балів, не меншу за мінімальну. Конкретні форми підсумкового контролю визначаються у робочій навчальній програмі

Підсумковий контроль вважається зарахованим, якщо здобувач освіти набрав не менше 20 балів.

Оцінювання дисципліни:

Оцінка з дисципліни виставляється лише здобувачам освіти, яким зараховані усі розділи з дисципліни. Оцінка з дисципліни виставляється як середня з оцінок за розділи, на які структурована навчальна дисципліна. Оцінка з дисципліни Fx, F ("2") виставляється здобувачам освіти, яким не зараховано хоча б один розділ з дисципліни після завершення її вивчення. Оцінка Fx ("2") виставляється здобувачам освіти, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але не склали підсумковий контроль. Вони мають право на повторне складання підсумкового контролю не більше двох разів за графіком, затвердженим деканатом.

Здобувачі освіти які одержали оцінку F по завершенні вивчення дисципліни (не виконали навчальну програму хоча б з одного розділу або не набрали за поточну навчальну діяльність з розділу мінімальну кількість балів), мають **пройти повторне навчання з відповідного розділу**. Рішення приймається керівництвом ЗВО відповідно до нормативних документів, затвердженим в установленому порядку.

14. Політика навчальної дисципліни

Здобувач освіти зобов'язаний дотримуватися обов'язків, передбачених статтею 63 Закону України «Про вищу освіту», а також:

- своєчасно та в повному обсязі відвідувати заняття, передбачені навчальним планом та графіком навчального процесу;
- своєчасно та належним чином виконувати всі види завдань, передбаченими навчальними планами та програмами;
- у встановленому державними стандартами обсязі володіти теоретичними знаннями, практичними навичками, сучасними методами досліджень, проходити контрольні заходи, передбачені навчальними планами та програмами;
- своєчасно складати (перескладати) залік, виконувати контрольні роботи, відпрацьовувати заняття в терміни та за графіком, встановленими кафедрою психології;
- своєчасно інформувати викладача щодо неможливості з поважних причин відвідувати заняття;
- постійно прагнути до підвищення загальної культури, морального вдосконалення, проявляти належну повагу до керівних, науково-педагогічних, навчально-допоміжних працівників;
- дбайливо ставитись до майна, яке йому надано в користування, дотримуватись правил внутрішнього трудового розпорядку;
- виконувати вимоги з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбачені відповідними правилами та інструкціями.
- у повному обсязі відшкодувати збитки, нанесені невиконанням чи неналежним виконанням умов з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки.

Здобувач освіти зобов'язаний дотримуватися положень етичного кодексу ЗФУУ.

Здобувач освіти має права, передбачені статтею 62 Закону України «Про вищу освіту».

Усі форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів зазначенні в положенні університету про оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни.